
JAARVERSLAG

---

van de WERKGROEP PLEISTOCENE ZOOGDIEREN

JAARVERSLAG WPZ 2010

2010 was een bewogen jaar voor wat betreft de bestuurlijke samenstelling. Aan het begin van het jaar, met de ALV in april, namen we afscheid van Charlie Schouwenburg. Omdat het bestuur na Charlie's vertrek uit nog 5 leden bestond, werd besloten om niet meteen een vacature uit te schrijven. Wel betekende het dat de activiteiten van Charlie, en dan met name het penningmeesterschap, opnieuw over de overgebleven leden verdeeld moesten worden. Nike Liscaljet, die al als tweede penningmeester dienst deed, nam de penningmeestertaken van Charlie over. In juni vond wederom een bestuurswisseling plaats. Hanneke Meijer accepteerde een baan aan het Smithsonian Institution in Washington en hierdoor kon zij haar voorzittersfunctie niet meer uitoefenen. Vice-voorzitter Natasja den Ouden nam het voorzitterschap van haar over. Hierdoor ontstond een vacature voor de functies van vice-voorzitter en secretaris. Besloten werd om vacatures uit te schrijven voor de functie van secretaris en algemeen bestuurslid, om zo het bestuur weer aan te vullen tot een maximum van 7 personen. Gelukkig was er genoeg animo vanuit het ledenbestand om gehoor te geven aan deze vacatures, waardoor we op de ingelaste ALV van 11 december te Boxtel 3 nieuwe bestuursleden konden aanstellen. Het bestuur bestaat nu uit de volgende personen: Natasja den Ouden – voorzitter, Nike Liscaljet – penningmeester en vice-voorzitter, Bianca Janssen Groesbeek – secretaris, Paul Hille – algemeen bestuurslid, Tineke Lammerse – algemeen bestuurslid, Reanne van Kleef – algemeen bestuurslid, Kees van Hooijdonk – algemeen bestuurslid

LEDENADMINISTRATIE

In 2010 hadden we 252 leden (waarvan 223 Nederlandse en 29 buitenlandse), 33 abonnees en 17 ruilabonnementsen. Het aantal nieuwe leden is 29, waarvan 25 Nederlandse en 4 buitenlandse. Het aantal opzeggingen bedroeg 9. Helaas is er dit jaar 1 lid overleden.

Daarnaast is ons ledenaantal helaas ook verminderd met een aantal geroyeerde leden/abonnees. Het aantal bedraagt 11. De reden voor verwijdering uit het ledenbestand is dat deze leden/abonnees meerdere jaren (meer dan 5) achterlieten met het betalen van de contributie en niet reageerden op communicaties vanuit penningmeester en secretaris.

ACTIVITEITEN

Bijeenkomsten

Op 17 april waren we te gast in Utrecht in het gebouw van TNO. Hier begonnen we met de ALV alvorens het reguliere programma te beginnen. Sprekers deze dag waren:

- *Martijn Guliker & Reanne van Kleef: Door de herten het bos niet meer zien – De collectie van de heer Brewer uit Raalte, Overijssel.*
- *Tim Hansen: De Romeinse site te Tienen Zijdelingsestraat: een archeozoologische benadering.*
- *Luc Amkreutz: Een Neanderthaler uit de Noordzee – De ontdekking en de implicaties van een fossiel*

voorhoofdsbeen van Homo neanderthalensis uit het Middeldiep (Zeeland).

- *Wietske Prummel: Nieuws over de oeros in Nederland.*

Op 12 juni organiseerde de WPZ in samenwerking met de ACAM een bijeenkomst in Cultureel Centrum Bouckenborgh te Merksem, België. Sprekers deze dag waren:

- *Mietje Germonpré: De Paleolithische hondenschedel uit de grot van Goyet (België).z*
- *Dick Mol: Koude en warmte minnende slurfdragers uit het IJstijdvak.*
- *Hugo Bongers: Evolutie van de neushoorns.*
- *Nike Liscaljet: Elepante bulilit: Een dwergolifant van de Filippijnen.*

Op 25 september waren we weer te gast in NCB Naturalis in Leiden, waar we een gezamenlijke bijeenkomst met de WTKG hadden. De bijeenkomst stond geheel in het teken van het onderzoek naar de Noordzee. Sprekers deze dag waren:

- *Kenneth Rijdsdijk: Een overzicht van het Kwartair van de zuidelijke Noordzee.*
- *Freek Busschers: Problematische C14 dateringen van de Noordzee.*

- *Raymond van der Ham: Eemveen uit het IJsseldal.*
- *Maaïke Groot: 'Verre verwanten': zoöarcheologie en onderzoek naar pleistocene zoogdieren.*

Elke bijeenkomst kon rekenen op een opkomst van rond de 50 leden. De gezamenlijke bijeenkomst met de WTKG was uitzonderlijk goed bezocht met een opkomst van maar liefst 100.

Graag willen we iedereen die tijdens de bijeenkomsten een voordracht heeft gegeven van harte bedanken voor hun inzet en tevens de overige leden oproepen om ook eens iets over hun collectie of onderzoek te komen vertellen.

Excursie

In het Pinksterweekend (22 t/m 24 mei) zijn we op excursie geweest naar de Belgische Ardennen. De excursie was met 20 deelnemers een succes.

Zaterdag 22 mei begonnen we in de middag bij de Grot van Sclayn, alwaar we een lunch aangeboden kregen en een uitgebreide lezing over de opgraving. Daarna brachten we onder begeleiding een bezoek aan deze unieke grot.

Zondag 23 mei traptten we 's ochtends af in het Préhisto Park Ramioul met een rondleiding door het park. Na de lunch was het tijd voor enkele prehistorische activiteiten, zoals speerwerpen en boogschieten. De dag sloten we af met een bezoek aan de grotten van Goyet.

Maandag 24 mei brachten we in de ochtend een bezoek aan de grotten van Spy. Hierna was het regulier programma ten einde en ging ieder zijns/haars weegs. Velen kozen

- *Natasja den Ouden: De mammoeten van de Noordzee.*
- *Anton Janse & Frank Wesselingh: Fossiele schelpen van de zeebodem als geschiedenisboek van het Noordzeegebied.*
- *Klaas Post: Een bijzondere Pliocene griend van de Noordzeebodem, ofwel hoe een onooglijk stukje kaak een fraaie nieuwe soort werd.*

Op 11 december waren we te gast in het Oertijdmuseum te Boxtel. Alvorens aan het reguliere programma te beginnen werd een ingelaste ALV gehouden, waarbij drie nieuwe bestuursleden werden aangesteld. Sprekers deze dag waren:

- *Marjolein Bosch: Mensen en mammoetbot accumulaties, een onafscheidelijk geheel? De case study Grub-Kranawetberg.*
- *Charlie Schouwenburg: Waren de verhoudingen van de grote beenderen in het skelet van de grottenleeuw gelijk aan die van de recente leeuwen?*

ervoor om nog een bezoek te brengen aan de ruïne van Villers-les-Villes.

EXTRA ACTIVITEITEN

MV2 weekend

In het weekend van 27 en 28 februari stond Futureland, het informatiecentrum van de Maasvlakte 2, in het teken van pleistoceen Nederland. De WPZ organiseerde dit weekend met behulp van het Havenbedrijf, Natuurhistorisch Museum Rotterdam en Naturalis. Het was een zeer geslaagd weekend dankzij de inzet van een groot aantal vrijwilligers, waarvan veel WPZ-leden. De WPZ is iedereen daar zeer dankbaar voor.

Zaterdag werden ruim 600 bezoekers geteld en zondag waren dat er ruim 1200. De opkomst bestond voor een groot deel uit mensen die voor het eerst kennis maakten met pleis-

toene zoogdieren, vuurstenen werktuigen en de prehistorie van Nederland. In het Cranium Noordzee themanummer werd een verslag in woord en beeld van dit weekend gepubliceerd.

Help de Onderzoeker

Honderden enthousiaste mensen hebben 11 en 12 september geholpen met het onderzoek van Natasja den Ouden en Frank Wesselingh van NCB Naturalis. Kilo's sediment van de Maasvlakte zijn nauwkeurig onderzocht en gesorteerd.

Helaas voor ons is het gebied van de Tweede Maasvlakte nog steeds werkterrein en voor ons niet toegankelijk. Er zijn nog steeds gesprekken gaande tussen alle betrokken partijen (het HavenBedrijf, de aannemer PUMA en de verschillende archeologische en paleontologische instanties zoals de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Naturalis, Natuurhistorisch Museum Rotterdam, Universiteit Leiden/Faculteit Archeologie, Bureau Oudheidkundig Onderzoek Rotterdam en TNO). Met alle betrokken partijen hebben we op 9 juli een proef gedaan met verzamelen van materiaal van Maasvlakte2. Hierbij is zowel handmatig verzameld, als met een beach cleaner. Deze beach cleaner 'zuigt' de bovenste 15 cm op en deponeert dat in een sedimentzak van 75x75x75 cm. In totaal zijn 16 van deze zakken verzameld.

In het weekend van 11 en 12 september wilden we gaan kijken wat er nu precies in deze zakken zit. Vanaf de Maasvlakte zijn de zakken naar Naturalis getransporteerd, waar we de ruimte hadden om ze te onderzoeken. Doordat het zand erg droog was is het meeste daarvan al door de ingebouwde zeef van de beach cleaner gezakt. Het overgebleven residu bestond uit schelpen, bot, vuursteen, natuursteen en hout. Dit moest allemaal gesorteerd en uiteindelijk gedetermineerd worden, zodat we een goed overzicht kunnen krijgen van wat we nu eigenlijk allemaal gevonden hebben.

Met de hulp van bijna 80 vrijwilligers (voornamelijk leden van de WPZ en de WTKG) hebben we in totaal 9 van de big bags volledig kunnen sorteren. We hebben heel wat leuke vondsten gedaan, o.a. resten van bevers, reuzenherten, mammoeten, neushoorns en witte haai. Daarnaast hebben we heel veel schelpmateriaal uitgezocht wat verder door de schelpdeskundigen onderzocht gaat worden. Ook de andere materiaalcategorieën zoals het grind, vuursteen en hout zullen verder door deskundigen worden onderzocht.

Dat een project als dit op veel aandacht van het grote publiek kon rekenen bleek uit de enorme opkomst bij de publieksactie. Honderden kinderen hebben daar een beetje kunnen proeven aan het wetenschappelijk onderzoek en mee kunnen doen met het sorteren van het materiaal.

Ook in de pers was er ontzettend veel aandacht voor dit project. Op vrijdag al stond er een artikel over in NRC. Op zaterdag was het op radio 2 in het programma Cappuccino en in de uitzendingen van de NOS. 's Avonds waren we te zien op het jeugdjournaal en in het grote journaal om 6, 8 en 10 uur. Bijna iedereen die op de zaterdag aanwezig was loopt ergens wel een keer door het beeld.

Op alle vlakken was het weekend dus een succes.

PROMO

Maasvlakte-weekend

De WPZ was niet alleen organisator van het Maasvlakte-weekend op 27 en 28 februari in FutureLand, maar we stonden daar ook met een grote stand met promotiemateriaal. Vooral oude jaargangen van Cranium werden goed verkocht en we hebben veel folders uitgedeeld en informatie gegeven over onze vereniging, wat heeft geleid tot een aantal nieuwe lidmaatschappen.

World of Mammoths

De WPZ was aanwezig bij het World of Mammoths congres in Le Puy-en-Velay, Frankrijk, van 30 augustus tot en met 4 september. We hebben daar o.a. Craniums, t-shirts en tasjes verkocht en folders uitgedeeld aan de congresdeelnemers. Daarnaast was er een uitermate grote delegatie van Nederlanders (bijna allemaal WPZ-lid) die aan het congres deelnamen dmv posterpresentaties en voordrachten.

Geologisch Evenement Amsterdam

Op 24 oktober stond de WPZ met een stand op het Geologisch Evenement Amsterdam (voorheen GEA Beurs). Het was een speciale jubileum-beurs waarbij meerdere kennis-

instituten uitgenodigd waren. Zo stonden wij naast de stands van NCB Naturalis, het Natuurhistorisch Museum Rotterdam en het Natuurmuseum Nijmegen.

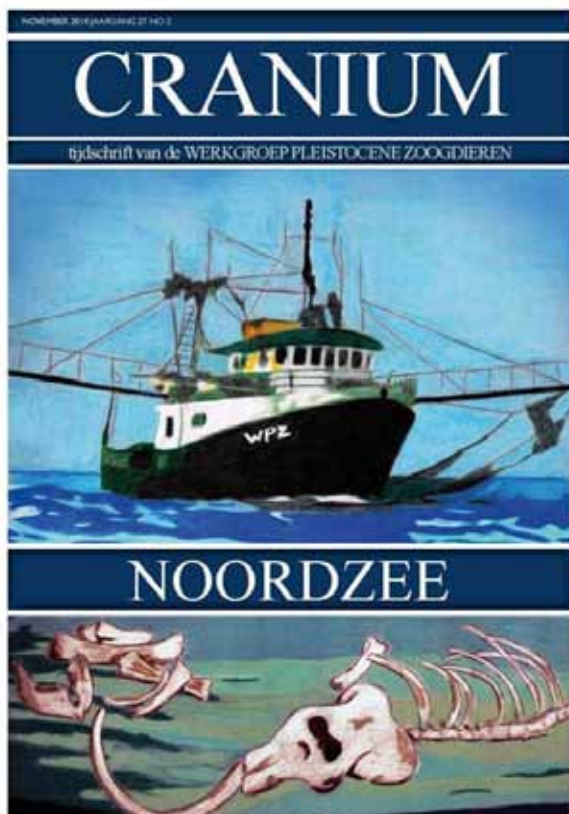
Fossielenbeurs Luik

Op de Fossielenbeurs in Luik (24 en 25 oktober) was de WPZ aanwezig met folders.

CRANIUM

Cranium heeft dit jaar meerdere grote veranderingen ondergaan. Allereerst in redactionele zin. Hoofdredactrice Liselotte Takken nam afscheid om met haar gezin naar Noorwegen te emigreren. De taak van hoofdredacteur is overgenomen door Natasja den Ouden. Daarnaast namen ook Hannie de Visser en Hansjorg Ahrens afscheid. Gelukkig traden er ook nieuwe leden toe, te weten Reanne van Kleef, Nike Liscaljet en Cynthia Kromatoroeno. Cranium heeft nu een hardwerkende actieve redactie, die goed samenwerkt om twee keer per jaar het verenigingsblad vorm te geven. De redactie heeft duidelijke deadlines opgesteld voor de aanlevering van kopij, waardoor Cranium heel regelmatig halverwege mei en halverwege november uitkomt. Hoewel er op dit moment geen direct openstaande vacatures zijn, wordt interesse in redactiewerk op prijs gesteld. Het is altijd een enorme klus om Cranium op tijd bij de leden te krijgen, waarbij de kwaliteit gewaarborgd blijft.

Ook visueel heeft Cranium een enorme metamorfose ondergaan. De lay-out werd onder handen genomen door ontwerper Russell Joyce van Electric Sheep Media en we verschenen voor het eerst volledig in kleur. Ook werd de inhoud ingedeeld in overzichtelijke rubrieken. Deze veranderingen konden rekenen op enthousiaste reacties van de lezers en veel leden werden hierdoor aangemoedigd om zelf de pen ter hand te nemen en een stuk te schrijven voor ons verenigingsblad. Wij zijn hier erg blij mee en willen dan ook iedereen aanmoedigen deze trend door te zetten! Voor het eerst sinds lange tijd kunnen we stellen dat er een goede aanvoer van kopij is. Voor het tweede nummer van 2010 was er zelfs zoveel dat we er een dubbeldik Noordzee themanummer van hebben kunnen maken.

Graag willen we iedereen die op wat voor manier dan ook heeft bijgedragen (redactiewerk, artikelen aanleveren, foto's maken en noem maar op) hartelijk bedanken voor hun inzet.

INTERNET

Website

De website wordt goed bezocht. In totaal hadden we in 2010 27.277 bezoekers, waarvan 13.126 unieke bezoekers, wat neerkomt op een gemiddelde van 75 bezoekers per dag, waarvan er 36 uniek zijn. Het totaal aantal bezoekers staat momenteel op 48.789.

Het grootste aantal bezoekers hadden we aan het begin van het jaar, toen we ruimschoots aandacht besteedden aan de komst van de Dmanisi-schedel naar Nederland. Bij een Google search met de zoektermen Dmanisi en schedel stond onze website telkens in de top drie van zoekresultaten, wat flink wat extra bezoekers opleverde. Ook de berichtgeving rond de vondst van een hyenakeutel uit de Noordzee leverde extra bezoekers op.

Social media

Sinds dit jaar is de WPZ ook te vinden op Facebook, LinkedIn en hebben we een Twitter-account. Tevens hebben we een fotoalbum op Picasa wat al goed bezocht wordt en waar een aantal leden al goed gebruik van hebben gemaakt door er foto's van de excursie op te plaatsen. Links naar deze social media sites zijn te vinden op onze website.

FINANCIËEL JAARVERSLAG 2010

De begroting van 2010 is met 138% meer op de balans ruimschoots gerealiseerd.

Inkomsten

De contributies vormen jaarlijks de voornaamste inkomstenpost van de vereniging. In de paar jaren voor 2009 is er een enorme achterstand in de contributies geslopen. In 2009 is een inventarisatie gemaakt van deze achterstand en begonnen met het wegwerken ervan. Afgelopen jaar, 2010, is deze achterstand volledig weggewerkt, wat geresulteerd heeft in bijna 150% van de inbegroote inkomsten aan achterstallige contributies. De contributies voor 2010 zijn bijna allemaal voldaan (de laatste zijn begin 2011 voldaan) en enkele contributies voor 2011 ook alvast. Met het verzenden van aanmaningen zijn administratiekosten in rekening gebracht, welke zijn opgenomen in de overige inkomsten. Daarnaast zijn er weer gulle giften binnen gekomen, waarvoor hartelijk dank.

De sponsoring van Boskalis is voldaan zoals in 2009 overeen gekomen. De rente op de bankrekeningen is ontvangen zoals inbegroot, met een lichte verhoging gelijk de toename in ontvangen contributies.

Ook aan losse verkoop van Cranium en Merchandise heeft de WPZ het goed gedaan in 2010. Dit is voornamelijk te danken aan de extra aanwezigheid van onze waar op bijeenkomsten en activiteiten. De Craniumverkoop is verviervoudigd ten opzichte van de begroting, waarvan de helft te danken is aan het Maasvlakte-Evenement in Futureland. De verkoop van Merchandise is verdubbeld, wat deels ook te danken is aan het Maasvlakte-Evenement, maar voor een groter deel aan onze aanwezigheid op het World of Mammoths Congres in Frankrijk.

Uitgaven

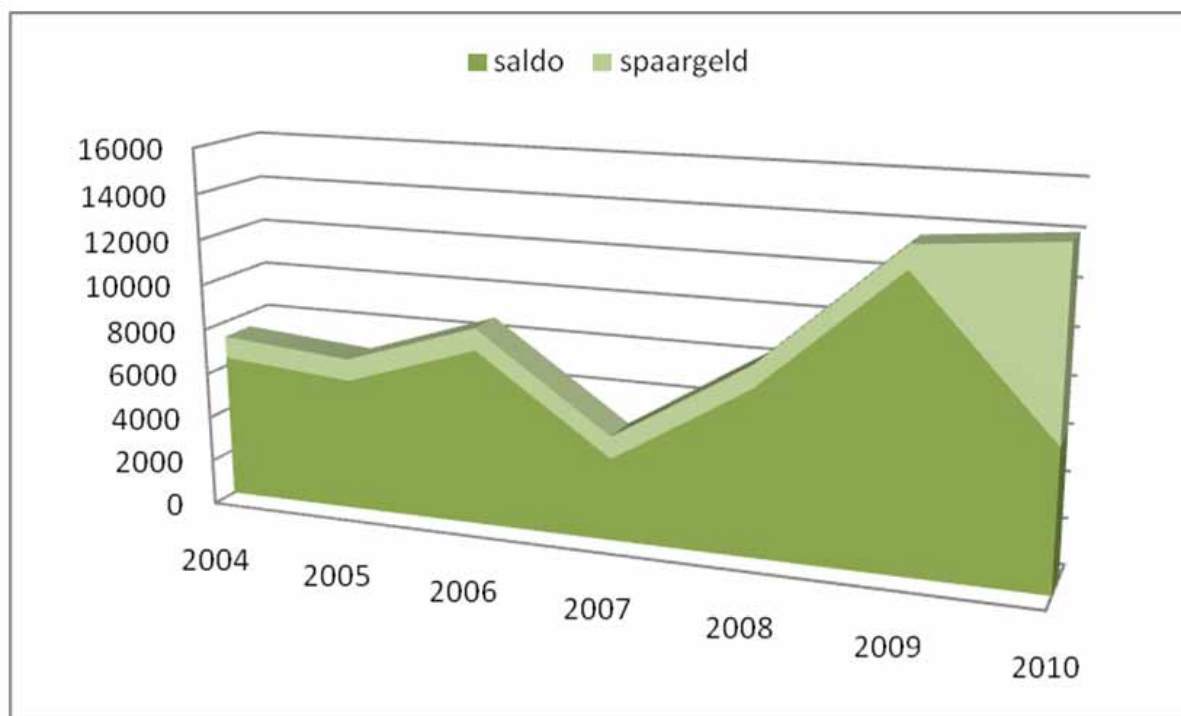
Cranium is jaarlijks onze grootste uitgavenpost en in 2010, met het vernieuwen van de layout en het uitbrengen van een extra dik Noordzee themanummer, zijn de uitgaven daarvan dan ook met eenderde ten opzichte van de begroting gestegen. Voor de bijeenkomsten daarentegen hebben wij de

uitgaven laag kunnen houden, door wederom gratis terecht te kunnen op de diverse locaties en twee van de vier convocaties mee te zenden met Cranium.

De administratie is uitgebreid met een archief voor zowel het bestuur als Cranium. Alle restanten Cranium zijn geïnventariseerd en in archiefkasten opgeslagen bij enkele bestuursleden thuis, voor de verkoop. Hiervoor waren extra uitgaven voor de administratie nodig. Daarbij zijn voorraden aangelegd voor de verzending en promotionele doeleinden.

Aan het succes van het Maasvlakte-Evenement kleefte ook een kostenplaatje. Zo was het ons initiatief om flyers te verspreiden, uitnodigingen naar de leden te versturen en bedankjes te maken voor alle vrijwilligers.

Met de overige, kleinere uitgaven (zoals voor de bank en onvoorziene posten) zijn we nauw aan de begroting gebleven. Zodoende kon, met goedkeuring van de kascommissie, de realisatie 2010 met een positief saldo worden afgesloten.

De gezonde financiële groei van de WPZ gedurende de afgelopen 6 jaar. (N. Liscaljet)

